

Η ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΝΟΗΜΑΤΟΣ ('B Μέρος) (του Γιώργου Μαυρουλέα)



Το νόημα όπως είδαμε λοιπόν, συγκροτείται μέσα από συγκεκριμένους κανόνες, τέτοιους που να μεταφέρουν πληροφορία. Οι κανόνες, παρ' ό,τι αρχικά περιορίζουν ή φαίνεται να περιορίζουν την ελευθερία, στην ουσία την προστατεύουν από τις αντιφάσεις και τις αντινομίες που προκύπτουν από τις σχέσεις και δράσεις που αναπτύσσονται από τη συνύπαρξη. “
Προστατεύουν από το χάος της αταξίας. Αυτοί αποτελούν τη λογική δομή ή πλαίσιο του νοήματος [1].

Όπως σ' ένα παιχνίδι, οι κανόνες είναι αυτοί που του επιτρέπουν το νόημά του. Αλλά οι κανόνες είναι και αυτοί που διασφαλίζουν και ταυτόχρονα οριοθετούν τη δράση των παικτών. Εξασφαλίζουν με τον τρόπο αυτό την ίδια τη συνύπαρξη.

Το νόημα αποκαλύπτεται από το χρόνο ή μέσα στο χρόνο. Όσο διευρύνεται η εμπειρία, διευρύνεται και η προοπτική. Διευρύνοντας τους ορίζοντες αλλάζει και το ίδιο το νόημα. Το παραπάνω συμβαίνει γιατί ο χρόνος επιτρέπει, μέσα από την εμπειρία, τη λήψη περισσότερων δεδομένων και άρα την αλλαγή του νοήματος.

Η ταξινόμηση και σύνθεση των νοημάτων βοηθά όπως είδαμε στην ερμηνεία των πληροφοριών. Είναι αναγκαία όμως και για τη συγκρότηση της θεωρίας (ως κοσμοθεώρηση). Η κοσμοθεωρία-ιδεολογία είναι η συστηματοποίηση των νοημάτων –της γνώσης- σε ένα ενιαίο ερμηνευτικό σύνολο. Αν και το σύνολο αυτό είναι πεπερασμένο και δεν είναι παρά μια προσπάθεια για ερμηνεία της αλήθειας, παρόλα αυτά κάθε άνθρωπος λειτουργεί, δρα και ως ένα

σημείο σκέπτεται, με βάση ή μέσα από αυτή την κοσμοθεώρηση.

Η ανάγκη συγκρότησης μιας κοσμοθεωρίας προκύπτει τόσο μέσα από την ανάγκη πρόβλεψης όσο και τακτοποίησης-τάξης. Δηλαδή από την ανάγκη κατανόησης του κόσμου και της θέσης του όντος μέσα σ' αυτόν. Η πρώτη ανάγκη (δηλαδή αυτή της τάξης) προκύπτει μέσα από τη βαθιά τάση για διάρκεια, ενώ η δεύτερη (της κατανόησης του κόσμου) από την κοινωνικότητά του που στοχεύει στην απομείωση της πολυπλοκότητας και του απρόβλεπτου. Άρα ξανά από την τάση για διάρκεια. Η τάση βέβαια για διάρκεια πρέπει να γίνει αντιληπτή και ως τάση για ελευθερία (ελευθερία από το χρόνο).

Εδώ πρέπει να ξανατονίσουμε την ανάγκη αντίληψης του νοήματος όχι ως κάτι στατικό αλλά ως κάτι που από τη μία διαρκεί (μέσα από τη διανυσματικότητά του δηλαδή), και από την άλλη μεταβάλλεται μέσα στο χρόνο. Ασφαλώς δεν μπορούμε να πούμε πως μεταβάλλεται ακριβώς το νόημα καθ' αυτό, αλλά οι συνειδήσεις που το αντιλαμβάνονται κάτω από το πρίσμα των δικών τους μεταβολών, καθώς αλλάζει η οπτική τους γωνία [2]. Έτσι μέσα από μια αναγωγική είναι αλήθεια προσέγγιση και αναλυτική συνάμα, το νόημα έχει τη δική του διάρκεια, τη δική του ζωή (πρωταρχική αντίληψη- σύλληψη, επιγνώσεις, διαλεκτική σχέση, παράδοση, εποικοδομήσεις με νέες συλλήψεις ή ενοράσεις κατά Χούρσελλ και ανάπτυξη, θάνατος).

[1] Ο περιορισμός της ελευθερίας γίνεται προς χάρη του σκοπού. Ο σκοπός που υιοθετείται είναι όμως πάντα μία απόφαση της βουλήσεως, που αποτελεί όμως με τη σειρά της καθαρή ελευθερία (αυτοδιαχείριση). Κατά συνέπεια αυτός ο περιορισμός (ως προς την απόλυτη ελευθερία) είναι ένας αυτοπεριορισμός (αυτό-νομία) που εκφράζει την ελευθερία. Είναι αποτέλεσμα της ίδιας της ελευθερίας.

[2] Εδώ είναι σημαντικό μέσα από αυτή τη φράση να εντοπίσουμε κάτι σημαντικό:

α) ότι δηλαδή η συνείδηση λειτουργεί ως παρατηρητής

β) ότι το νόημα είναι πολυδιάστατο (έχει δηλαδή πολλές διαστάσεις).

γ) ότι η συνείδηση–παρατηρητής αλλάζει το ίδιο το νόημα μέσα από την παρατήρησή της. (Ακριβώς όπως συμβαίνει και με την αρχή του Χάιζενμπεργκ στη Φυσική επιστήμη. Αυτό συμβαίνει καθώς η οπτική γωνία αποκαλύπτει μία όψη του νοήματος, που από μία άλλη οπτική γωνία η όψη αυτή θα άλλαζε το ίδιο το νόημα (ως προς τη σημασία του). Αν και το νόημα δηλαδή (ως πληροφοριακό δυναμικό) παραμένει το ίδιο, αλλάζει εξ αιτίας της προοπτικής.

δ) επειδή μιλάμε όμως για συνειδήσεις και άρα για διαφορετικές οπτικές ματιές και όχι απλά οπτικές γωνίες, η ίδια η κοσμοθεώρηση του καθενός (που λειτουργεί εν μέρει και ως προκατάληψη) χρωματίζει το νόημα διαφορετικά από τη συνείδηση ενός άλλου παρατηρητή.

Διαβάστε επίσης:

Η ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΝΟΗΜΑΤΟΣ (‘Α Μέρος)

Η ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΝΟΗΜΑΤΟΣ (‘Γ Μέρος)

Η ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΝΟΗΜΑΤΟΣ (‘Δ Μέρος)

Η ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΝΟΗΜΑΤΟΣ – Η βιολογική μας προκατάληψη και οι δυνατότητες

Η ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΝΟΗΜΑΤΟΣ (‘ΣΤ Μέρος)

Η ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΝΟΗΜΑΤΟΣ (‘Ζ Μέρος)

Η ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΝΟΗΜΑΤΟΣ (‘Η Μέρος) – Η αξία και το νόημα

Η ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΝΟΗΜΑΤΟΣ (‘Θ Μέρος) – Φόβος & Κυριαρχικότητα

Η ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΝΟΗΜΑΤΟΣ (‘Ι Μέρος) – Νόημα & Συνείδηση

Η ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΝΟΗΜΑΤΟΣ (‘ΙΑ Μέρος) – Νόημα & Αλήθεια

Γιώργος Μαυρουλέας, Πολιτικός Επιστήμονας,

Μέλος της ΜΚΟ Σόλων

gmavrouleas@solon.org.gr

Φωτό:Wikimedia

24 Φεβρουαρίου 2011